

Обраћање високог представника у БиХ Педија Ешдауна Савјету безбједности Уједињених Нација

Прије седам мјесеци, посљедњи пут када сам се обратио Савјету безбједности, рекао сам да ће период који је пред нама бити од пресудног значаја.

Хоће ли политичко руководство у БиХ искористити шансу да покаже да је њихова земља постала одржива држава, неповратно на путу ка Европи и евроатлантским интеграцијама?

И као што смо предвидјели, тај период заиста је био одсудан.

Пред вама је детаљан извјештај који смо припремили о дешавањима у БиХ током прве половине ове године. Ипак, треба напоменути да је и од тада остварен значајан напредак у многим сегментима.

Ситуација у којој се БиХ налазила у јуну у великој мјери се разликује од ситуације у којој се налази сада, само седмицу дана прије обиљежавања десете годишњице потписивања Дејтонског мировног споразума.

Босна и Херцеговина успјела је остварити оно што су многи сматрали немогућим прије свега годину дана, а поготово на почетку мога мандата у мају 2002. године.

Јер, ова земља сада стоји на прагу Европе.

Министри вањских послова Европске уније су 8. новембра поздравили препоруку Европске комисије да се крене у припреме за ток преговора о споразуму о стабилизацији и придруживању за БиХ. Ако све буде текло по плану, процес преговора о споразуму

о стабилизацији и придруживању биће одобрен 21. новембра, на засједању Савјета за опште послове и вањске односе у Бриселу – пригодан поклон за ову годишњицу.

Када се то деси, БиХ ће се придружити остатку региона на путу који води у чланство у Европској унији.

Ово је истински изузетан успјех за ратом разорену земљу, каква је Босна и Херцеговина била прије само десет година.

Господине предсједавајући, ово је посљедњи извјештај који подносим Савјету безбједности Уједињених нација у својству високог представника за Босну и Херцеговину. Поред тога што желим информисати Савјет о кључним дешавањима током извјештајног периода, ову прилику желим да искористим да подијелим са вама моје утиске у погледу напретка који је БиХ остварила од 1995. године.

Такође желим да искористим ову прилику да захвалим генералном секретару и Савјету безбједности на подршци коју су ми пружали за вријеме мог три и по године дугог мандата.

Десет година након бруталног рата у Босни и Херцеговини, земља је изградила оквир модерне европске државе. Значај овог достигнућа можемо оцијенити ако се присјетимо каква је БиХ била 1995. године, када су људи били истрауматизовани масовним убијањима и етничким чишћењем и борили се против потпуне материјалне оскудице настале због уништене инфраструктуре и готово одумрле привреде.

Напредак је био стваран и значајан. Штавише, тај напредак потпуно је зависио од истрајности, напорног рада и разборитости народа БиХ – они су стварни хероји овог преображаја.

На почетку 2005. године Босна и Херцеговина нашла се на раскршћу. Дobar дио године било је потпуно неизвјесно којим ће путем кренути.

У јуну се чинило да је напредак потпуно блокиран. Опструкције са разних страна, а нарочито од стране Владе Републике Српске, потпуно су узеле маха. Већина кључних реформи на државном нивоу биле су блокиране.

Главни тужилац међународног кривичног трибунала у Хагу Карла дел Понте указала је на потребу да се елиминишу системске слабости унутар безбједносних структура у БиХ. Иако је реформа одбране текла по плану, Република Српска одбијала је да прихвати реструктурирање полиције без обзира на сталне напоре које су улагали међународна заједница и Савјет министара да пронађу излаз из ове ситуације.

Што је најзначајније, неуспјех договора о реформи полиције и блокирање усвајања закона о јавном емитовању од стране ХДЗ-а значили су да ће преостали услови које је БиХ морала да испуни како би започела преговоре о стабилизацији и придруживању са Европском унијом остати неиспуњени.

Тако када су Србија и Црна Гора 5. октобра испуниле услове Студије изводљивости Европске уније, БиХ је постала једина земља на Балкану без уговорног односа са Европском унијом.

Господине предсједавајући, посљедњи пут када сам се обратио овом Савјету рекао сам да искусни посматрачи имају право да буду скептични у погледу изгледа за промјену става код водства РС.

Тај скептицизам је био одговарајући у мјесецу јуну.

Али сада само кренули охрабрујућим путем.

Захваљујући комбинацији флексибилности и сарадње код неких локалних челника и континуираног притиска међународне заједнице, главне препреке на путу ка евроатлантским интеграцијама су превазиђене.

Реформа одбране је успјела изван свих очекивања. Постигнут је – и одржан – консензус који је омогућио пренос свих

надлежности и особља у области одбране на државни ниво, укидање служења војног рока, те стварање малих резервних снага као потпоре смањеном броју професионалних војника. Три бивше војске су уједињење у јединствену војну структуру од 12.000 припадника под вођством једног министра одбране (из реда српског народа) што је у складу са захтјевима НАТО-а.

Али док оружане снаге у суштини грађани не посматрају у контексту свакодневне безбједности, многи гледају на полицију као на заштитнике локалне заједнице. Од тога да ли имате повјерења у полицију или не, одредиће гдје и у којој заједници ћете живјети – ово је питање које директно утиче на повратак избјеглица и на помирење.

Увијек се знало да ће питање реформе полиције бити крајње осјетљиво питање.

Европска унија, подржана од стране међународне заједнице – а поготово од стране Сједињених Америчких Држава, врло је јасно ставила до знања да су преостали услови које БиХ мора испунити како би отпочела преговоре о стабилизацији и придруживању утврђени и да се неће промијенити. Напредак који је у октобру постигнут на питању реформе полиције се десио јер су челни људи БиХ схватили значење тога и нису били спремни да се изложе ризику изолације и искључења из европског процеса.

Када су схватили да *смо ми озбиљни, и они* су постали озбиљни.

Као резултат тога, ентитетски и државни парламенти су усвојили политички споразум о реструктурирању полиције у складу са принципима Европске комисије.

Када исти буде спроведен, осигураће основу за савремену и ефикасну полицијску структуру на државном нивоу, у којој неће бити политичког уплитања и која ће радити без ограничења етничких граница.

Нећу се претварати да је било лако постићи оно што имамо данас. Тежња за чланством у Европској унији је била снажан

подстицај. Али био је потребан континуиран и здружен притисак међународне заједнице у току протеклих 10 година како би се БиХ довела до врата Европске уније и НАТО-а.

А тај притисак је нарочито био потребан у области сарадње са Међународним кривичним трибуналом у Хагу.

Када сам вам се обратио у мјесецу марту, поздравио сам напредак који је остварен по питању сарадње са Хашким трибуналом. Данас је само пет особа међу оптуженим за злочине почињене у Босни и Херцеговини још увијек на слободи. Органи власти РС су пребацили или помогли Београду у пребацивању 12 оптуженика током ове године.

Ово је велики корак напријед.

Међутим, још једна годишњица масакра у Сребреници је прошла а да у Хаг нису пребачени најтраженији са листе од пет оптуженика – Радован Караџић и Ратко Младић.

На ову десету годишњицу потписивања Дејтонског споразума, морамо показати нашу одлучност да се ово поглавље историје БиХ затвори. Без пребацивања Караџића и Младића у Хаг, правда неће бити задовољена, а регион Балкана неће бити у могућности да у потпуности закорачи у ову нову, европску фазу своје историје.

Јер, будућност БиХ се може изградити само на истини и преузимању одговорности.

Мали корак у овом правцу направљен је у Мостару.

У ово вријеме прошле године сам поднио извјештај о поновном отварању мостарског моста, снажног симбола помирења. Крајем овог мјесеца, јединица ОХР-а која ради на пружању помоћи у реинтеграцији Мостара биће затворена, након што је успјешно окончала свој рад. Већина мостарских општинских институција је уједињена или су тренутно у процесу уједињавања. Већина локалних позиција у државној служби је попуњена, према новом Закону о државној служби који је у складу са стандардима

Европске уније.

Међутим, мали али забрињавајући број најосјетљивијих питања као што су називи улица и власништво над локалном хрватском телевизијском станицом тек треба ријешити. И то треба да се деси ускоро.

Још увијек је преостало много посла и тврдолинијаши настављају са покушајима да омету процес тако што интересе подјеле по националној основи стављају изнад интереса Мостара и његових грађана који већ дуго времена пате.

Упркос овим посљедним задацима које тек треба завршити процес у Мостару је доказао да постоји много више ствари које уједињују становништво Босне и Херцеговине него оних које их дијеле.

Отпочињање преговора о стабилизацији и придруживању ове године ће означити одлучан прекид са прошлошћу. Кључна ствар ће бити да ли су досегнуте могућности које се отварају отпочињањем процеса стабилизације и придруживања.

Кључне ријечи сада постају одрживост и функционалност.

Посљедњих 12 мјесеци је показало да политичка воља да се испуне захтјеви евроатлантских интеграција *постоји*. Али у многим случајевима је онај заиста тешки дио процеса реформе – имплементација- тек отпочео.

Босна и Херцеговина сада одлучно прелази са процеса имплементације на маратонски задатак успостављања доброг начина управљања и достизања европских стандарда на путу ка чланству у европским тијелима.

То је нешто што међународна заједница не може учинити умјесто Босне и Херцеговине.

То није наш посао.

Наш посао је да то омогућимо, да створимо одрживе институције

и да их смјестимо у кохерентан законодавни и практични оквир.

На грађанима Босне и Херцеговине је да учине да ове институције дјелују те да проширују и јачају тај оквир.

У том контексту много разговора је вођено око питања примјенивости Дејтонског устава.

Све је присутнији консенсус да је дејтонска творевина у свом садашњем облику, иако остаје од кључног значаја као темељ мира, ипак досегла крајњи дomet своје употребљивости као оквир за наредну фазу процеса реформи. Босна и Херцеговина сада треба да размишља о пост-дејтонској ери и да, унутар процеса европске стабилизације и придруживања, изнађе нови образац, да крене напријед.

Слажем се са таквим мишљењима. Дејтон је постигао оно за што је и био створен. Донио је завршетак рата и успоставио оквир у којем послератни опоравак може отпочети.

Оно што сада треба прилагодити одражава степен напретка Босне и Херцеговине на путу ка нормалној и просперитетној европској будућности.

Не ради се само о евроатлантској интеграцији. Народ Босне и Херцеговине има право да захтијева власти које су одговорне и ефикасне. Нити једна држава не може задобити лојалност својих грађана ако 70 посто својих прихода од пореза троши на власти, а само 30 посто на услуге.

Промјена Устава је сада могућа – а исто тако је могућа и темељна промјена улоге међународне заједнице.

Потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању ће бити гласник завршетка велике међународне интервенције у Босни и Херцеговини. Морамо направити корак назад. Промјена у нашем ставу мора ићи од подстицања реформи на подршку њима.

Савјет за имплементацију мира је јасно рекао да ће бити спреман да постепено смањује употребу бонских овлаштења и

Канцеларија високог представника замјењује структуром под руководством специјалног представника Европске уније након што отпочну преговори око Спразума о стабилизацији и придруживању. Ова транзиција би могла отпочети прије истека ове године чак и до времена избора у Босни и Херцеговини у октобру 2006. године.

Дајем своју пуну подршку овом ставу. Бонска овлаштења су успјела да ову земљу усмјере напријед до ове тачке. Али су такође створила и опасну зависност како међу политичким врхом Босне и Херцеговине тако и у међународној заједници. Морамо одучити БиХ, а и нас саме, од те зависности.

То не значи да међународна заједница или Савјет за имплементацију мира треба да престану са својим ангажманом.

Босни и Херцеговини још увијек треба заједничка помоћ, укључујући и помоћ земаља које нису чланице Европске уније а које су јој помогле да преброди задњих 10 година.

Њој још увијек треба ЕУФОР који се од свог распоређивања почетком 2005. године показао као ефикасна и вјеродостојна снага.

Осим тога, пред нама се налазе велики изазови који од међународне заједнице захтијевају континуирани ангажман, посвећеност и издвајање ресурса.

Добар примјер за ово се може наћи у правосудном и казненом систему. Реформа полицијских снага и правосуђа сада почиње да доноси резултате. Прије само двије седмице, безбједносне институције Босне и Херцеговине су успјешно спровеле акцију против потенцијалних бомбаша-самоубица који су пролазили преко територије БиХ. Босна и Херцеговина је овим демонстрирала да озбиљно схвата своје међународне обавезе, али исто тако показало се да и сви ми морамо бити на опрезу.

Са повећањем броја криминалаца који се изводе пред лице правде, и у свјетлу чињенице да Хашки трибунал сада просљеђује

одређене предмете ратних злочина, БиХ се суочава са проблемом да једноставно не располаже довољним затворским капацитетом за смјештај осуђеника. У циљу рјешавања овог проблема, у фебруару ће бити организована донаторска конференција.

Такође, постоји и неријешено питање десертификације полицајаца. Колико ми је познато, Савјет ће можда размотрити ревизију процеса десертификације полицајаца који су спровеле Међународне полицијске снаге Уједињених нација (**УН ИПТО**). Овом приликом желим да вас подстакнем, као што сам уосталом и чинио у ове претходне двије године, да то урадите, и то без икаквог одлагања.

Сертификација полицијских службеника коју су спровеле Међународне полицијске снаге (**ИПТО**) је представљала амбициозан и углавном успјешан покушај да се рехабилитују полицијске снаге у БиХ, од којих су многи били компромитовани својим учешћем у криминалним радњама током и после рата. По завршетку овог процеса крајем 2004. године, нити једна одредба која би омогућила ревизију проблематичних одлука у случајевима када постоје јасни докази да нису испоштоване прописане процедуре није унешена у релеватне прописе. Евентуална ревизија би консолидовала процес сертификације тако што би одлуке, које тренутно доводе у питање цјелокупни процес, биле поништене или потврђене.

Господине предсједавајући, надам се да ћете ми опростити што ћу на крају истаћи још неколико рефлексија док се припремам да напустим функцију високог представника.

Прије 13 година стајао сам на писти сарајевског аеродрома који је у то вријеме био под контролом снага Уједињених нација и посматрао застрашујући артиљеријски дуел који се одвијао директно изнад наших глава и нарушавао изузетну љепоту сарајевске долине. Моја веза са Босном је започела тог врелог августовског дана.

Тако је започело дуго путовање које је резултирало и мојим

троипогодишњим ангажманом на функцији високог представника. Осјећам се почаствованим што сам имао ту привилегију да радим са људима из Босне и Херцеговине на поновној изградњи њихове домовине и њеном усмјеравању на пут који води према евроатланским интеграцијама.

У БиХ ће и даље бити потребан јединствен приступ међународне заједнице у оквиру којег ће бити нужно успоставити равнотежу између перспективе прикључења Европској унији с једне, и енергичног, активног и свеобухватног ангажмана с друге стране. Мораћемо понудити готова рјешења за веома комплексне изазове са којима се ова земља и даље суочава. У исто вријеме, треба да повежемо све ове елементе са јасним опредјељењем да дјелујемо тимски.

Међутим, у завршници, међународна заједница неће одлучивати о томе како ће ови изазови бити ријешени.

О томе одлучују грађани Босне и Херцеговине.

Пратићу даљи развој догађаја са великом интересом.

И са љубављу, према земљи коју сам искрено заволио, и која ће се једног дана, сигуран сам, придружити породици држава Европске уније.